



# Spolnost postaja manj impulzivna in bolj senzibilna

**Intimnost mladih** Tako imenovana seksualna recesija je povezana s širšimi družbenoekonomskimi razmerami in življenjskimi pogoji

»Mladi seksajo manj kot kadarkoli. Generacija Z je prva, ki seksa manj od svojih staršev,« sta tipa naslovov, ki se v zadnjem času na spletu in družbenih omrežjih pojavljajo pogosto. Številne raziskave v zadnjih desetletjih res zaznavajo upad spolne aktivnosti v različnih starostnih skupinah, pojasnjuje psiholog Dino Manzoni, raziskovalec na Družbenomedicinskem inštitutu ZRC SAZU.

**BETI BURGER**

»Ta upad je zaznan tako med samskimi kot med pari, ni pa v vseh starostnih skupinah enako izrazit. To kaže, da več formalne svobode, več izbire in več informacij samih po sebi ne vodi neposredno in samodejno k bolj izpolnjujočim intimnim odnosom ali večji spolni aktivnosti, saj morajo biti za to izpolnjeni tudi drugi psihosocialni in družbeni pogoji.« Torej je t. i. polna recesija, če o njej sploh lahko govorimo, povezana s širšimi družbenoekonomskimi razmerami in življenjskimi pogoji, pravi Manzoni.

Velikokrat se tovrstni naslovi o zmanjšani spolnosti pojavljajo v precej zaskrbljenem tonu, a kot odgovarja sociolog dr. Roman Kuhar, se je treba »ne glede na to, da kar nekaj raziskav kaže na upad seksualnosti pri mlajših, vprašati, s čim podatke primerjamo – če bi izkušnje generacije pred petdesetimi leti primerjali s tistimi pred sto leti, bi zagotovo našli razlike.«

Intimnost in seksualnost se ves čas spreminjata in razvijata, zato načini niso nič boljši ali slabši od generacij za nami. Poleg tega manj spolnosti ne pomeni nujno manj zadovoljstva, opozarja Kuhar. Pravi, da digitalna okolja intimnosti ne ukinjajo, jo pa preoblikujejo. Kot dodaja Manzoni, digitalna kultura preoblikuje formo vstopanja v odnose. Že aplikacije za zmenke, ki se pogosto predstavljajo kot nevtralna orodja za srečevanje potencialnih partnerjev, so kompleksni algoritemski sistemi in platforme, ki uporabniških preferenc ne le beležijo in posredujejo, temveč jih tudi subtilno oblikujejo ter predstavljajo specifično razumevanje intimnosti.

## Pozno odraščanje, manj prostora za intimo

Na spremembe spolnosti vpliva tudi stanovanjska situacija mladih, kjer se prostor za intimnost zmanjša, pojasnjuje seksolog in

psihoterapevt Jaka Sotlar: »Daljše bivanje pri starših pomeni manj zasebnosti, manj občutka avtonomije in manj prostora za spontano intimnost, spolnost postane bolj organiziran in 'logističen' dogodek, kar opažam tudi v praksi.«

Kuhar pritrjuje, da trend počasnejšega odraščanja vpliva na seksualno življenje, prav tako je fizičnih prostorov, kjer bi se mladi srečevali, vse manj. To vodi v manj priložnosti za intimne odnose, a kot opozarja Sotlar, izzivi, kot je manj fizičnih stikov, ki lahko vodijo v psihične stiske, presegajo področje spolnosti in odražajo širše družbene dinamike. Sodobno življenje namreč zaznamujejo še spremenjeni življenjski slogi, časovna stiska, tekmovalnost, prekarost, splošna negotovost in naraščajoča osamljenost, dodaja Manzoni.

Okoliščine, kot so anksioznost, povečana kognitivna obremenitev, stalna samorefleksija, napetost, stres, lahko znižujejo libido, pojasnjuje Sotlar: »V teh okoliščinah se energija in želja po spolnosti pogosto umakneta v ozadje.«

Obenem sogovorniki opažajo, da spolnost, poleg tega, da je situacijska, postaja bolj refleksiivna, ljudje bolj zavestno vstopajo v spolnost, z gibanji, kot je #jaztudi je več »previdnosti in manj impulzivnosti, izraziteje tudi pri moških. Hkrati pa je več odprte komunikacije o mejah, željah in pričakovanjih, kar lahko povečuje občutek varnosti v odnosih,« pojasnjuje Sotlar. Spolnost je morda izgubila nekaj spontanosti, impulzivnosti, pridobiva pa glede senzibilnosti, povezanosti in zavedanja drugega.

Kot pove primer iz svoje prakse, opaža, da se spolnost odmika od 'norme' partnerstva: »Generacija 40+, je imela najpogosteje spolne odnose znotraj partnerske zveze, pogosto na precej nerefektiran, skoraj 'avtomatski' način – midva sva partnerja, torej seksava. Generacija 20+ se praviloma ne ravna več po tem, k spolnosti pristopa bolj zavestno, reflektirano in z izrazitejšimi 'situacijskimi' pogoji, kot so; midva se srečava kot individuuma in preverjava, kakšne so najine potrebe v danem trenutku.«

Resna zveza je danes tako le ena od možnosti, kjer se dogaja spolnost, več je neobvezujočih stikov in prehodnih oblik intimnosti, kar pa pomeni, da je treba pogoje za stik vzpostavljati vedno znova;

posledično je lahko stikov manj, pravi Sotlar. Podobno ugotavlja Manzoni, in sicer da je redna spolna aktivnost še vedno pogostejša v dolgotrajnih partnerskih razmerjih, ki pa jih je vse manj.

## Čista razmerja in plastična seksualnost

Že sociolog Giddens, ki ga omenita Kuhar in Manzoni, je v začetku devetdesetih opozoril, da se intimnost v pozni modernosti temeljno preoblikuje. To se kaže v vzponu t. i. »čistih razmerij« – odnosov, ki niso več zasidrani v tradiciji, normah ali materialni nuji, temveč temeljijo na medsebojnem zadovoljstvu, komunikaciji in čustveni izmenjavi. »V takih razmerjih posamezniki ostajajo, dokler odnos zadovoljuje njihove potrebe, in iz njega izstopijo, ko to preneha veljati,« pojasnjuje Kuhar.

Hkrati Giddens govori o »plastični seksualnosti«, ki se osvobaja reproduktivne funkcije in postaja vse bolj del identitetnega projekta posameznika. Spolnost je postala tudi osrednje področje identifikacije in samovrednotenja, kar vodi v samonadzor, primerjanje ter tesnobo zaradi tveganja zavrnitve in ranljivosti v intimnih odnosih, kar lahko privede do obrambnih vedenj, kot je umik iz intimnih razmerij, pojasnjuje Manzoni.

## Trženjska logika

Obenem se v razumevanje spolnosti in odnosov vriva trženjska logika, opozarjajo sogovorniki. Da bi posameznik na digitalnem trgu intimnosti ostal viden in konkurenčen, mora svoj jaz predstaviti kot blagovno znamko, pravi Manzoni, in dodaja, da se v sodobnih odnosih pogosto pojavlja vprašanje »koristnosti«, kjer ljudje razmišljajo, kaj jim odnos prinaša v smislu izpolnjenosti, potrebščin in samoaktualizacije.

Sotlar v praksi opaža, da tehnologija in omrežja vplivajo na idealizacijo, poenostavljanje kompleksnosti človeka ter »tržno« razmišljanje o odnosih. Večja izbira oziroma paradoks izbire lahko vodi v manj odločanja, saj idealizirane podobe otežujejo tako vstopanje v odnose kot njihovo ohranjanje in razvijanje.

Sodobna tehnologija, ki spreminja življenja, v seksualnost po eni strani res uvaja logiko potrošnje, po drugi strani pa jo delno

premika v posredovane oblike – komunikacijo, vizualno potrošnjo, fantazijo –, ki so manj tvegane in bolj nadzorovane, pojasnjuje Kuhar. Meni, da digitalni svet, platforme, kot je onlyfans, ne bodo nadomestile intimnih odnosov, jih bodo pa naredile bolj selektivne, premišljene, včasih bolj odložene. Obenem pa tudi seksualnost prek zaslonov prinaša nova tveganja; od pritiska vrstnikov, da pošiljajo intimne fotografije, do možnosti zlorabe. Sotlar pri tem dodaja, da je lahko spolnost s pornografijo in onlyfans zreducirana zgolj na opazovanje.

Ko razmišljamo o mladih in njihovem spremenjenem odnosu do intime, je treba imeti v mislih, da seksualnost nikoli ni povsem neposredna, ampak je medijsko in simbolno posredovana, še dodaja Manzoni.

## VEČ FORMALNE SVOBODE NE POMENI NUJNO VEČ SEKSUALNE SVOBODE

Dino Manzoni v članku *Seksualnost kot kapital med biopolitično ekonomijo užitka in nemožnostjo spolnega razmerja* omenja študije, kot je raziskava IFOP in LELO (2024), ki kažejo na upad spolne aktivnosti v Franciji, kjer je le 76 odstotkov ljudi imelo spolni odnos v zadnjem letu, kar je 15 odstotkov manj kot leta 2006. Znižala se je tudi pogostost spolnih odnosov, predvsem med mladimi, kjer več kot 25 odstotkov oseb med 18. in 25. letom ni imelo spolnega odnosa v zadnjem letu – petkrat več kot pred dvema desetletjema. Kuhar opozarja, da različnih kulturnih kontekstov ne moremo preprosto prevajati iz enega v drugega. Poudarja, da več formalne svobode ne pomeni nujno več spolne aktivnosti, saj pretekle raziskave o socialističnem svetu kažejo, da mladi niso zaostajali za zahodnimi vrstniki. Manj spolnih odnosov ne pomeni nujno manj zadovoljstva.

## KAKŠNI SO VPLIVI PORNOGRAFIJE

Sotlar pojasnjuje, da pornografija in digitalne platforme, kot je onlyfans, lahko vplivajo na domišljijo in normalizirajo nove spolne prakse, kar je v redu, če imajo osebe dobre socialne stike v živo, jasno predstavo o sebi, o mejah, možnostih, pričakovanjih. Pri osebah brez izkušenj z medosebnimi mejami pa lahko povzročijo nerealna pričakovanja in izkrivljen pogled na spolnost. Manzoni dodaja, da pornografije ni treba preprosto demonizirati, saj njeni učinki niso enopomenski in so odvisni od načina uporabe ter širšega kulturnega in odnosnega konteksta.



Intimnost in seksualnost se ves čas spreminjata in razvijata, zato načini niso nič boljši ali slabši od generacij za nami. Poleg tega manj spolnosti ne pomeni nujno manj zadovoljstva, opozarja Kuhar. FOTO SHUTTERSTOCK



Okoliščine, kot so anksioznost, povečana kognitivna obremenitev, stalna samorefleksija, napetost, stres, lahko znižujejo libido, pojasnjuje Jaka Sotlar.

FOTO VORANC VOGEL



Roman Kuhar pritrjuje, da trend počasnejšega odraščanja vpliva na seksualno življenje, prav tako je fizičnih prostorov, kjer bi se mladi srečevali, vse manj.

FOTO VORANC VOGEL



Dino Manzoni pravi, da se v sodobnih odnosih pogosto pojavlja vprašanje »koristnosti«, kjer ljudje razmišljajo, kaj jim odnos prinaša v smislu izpolnjenosti, potrebščin in samoaktualizacije.

FOTO OSEBNI ARHIV